

Ulkomaiden lainsäädäntö

1. Ruotsi

Oikeuksien myöntäminen. Teollisoikeuksia koskevat hakemukset käsittelee ja oikeudet myöntää Suomen patentti- ja rekisterihallitusta vastaava virasto, *patent- och registreringsverket* (PRV). Kuitenkin kasvinjalostajanoikeuksia koskevat asiat käsittelee valtion kasvinjalostajanlautakunta.

Sekä PRV:n että valtion kasvinjalostajanlautakunnan ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla erityiseen hallintuomioistuimeen, *patentbesvärsrätt* (PBR). PBR:ssä on kaikkiaan 11 jäsentä, joista kuusi on teknisiä patenttineuvoksia ja viisi lainoppineita patenttineuvoksi. PBR on lähtökohtaisesti tuomionvoipa kolmijäsenisenä.

Menettely PBR:ssä on suurimmalta osalta samanlaista kuin yleisissä hallintotuomioistuimissa. Menettely on pääosin kirjallista, mutta suullinen käsittely toimitetaan, kun tuomioistuin pitää sitä tarpeellisenä tai kun osapuoli sitä vaatii eikä suullinen käsittely ole ilmeisen tarpeeton. Suullisen käsittelyn toimittaminen on yleistä. PBR:n ratkaisusta voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen (*regeringsrätt*).

Oikeuksien loukkaus. Lähes kaikissa patenttiasioissa toimivaltainen tuomioistuin on Tukholman käräjäoikeus. Patenttiasioissa noudatetaan pääosin yleistä oikeudenkäyntimenettelyä. Tuomioistuimen peruskokoonpanoon kuuluu neljä jäsentä, joista kaksi on teknistä ja kaksi lainoppinutta jäsentä. Käräjäoikeuden ratkaisusta voidaan valittaa Svean hovioikeuteen ja sieltä korkeimpaan oikeuteen, mikäli se myöntää muutoksenhakuluvan.

Muita teollisoikeuksia koskevien asioiden osalta tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä, vaan asiat käsitellään yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan. Myöskään tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien asioiden osalta tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä. Niitäkin koskevat asiat käsitellään siten yleisten oikeuspaikkasääntöjen mukaan.

Tulevaisuuden näkymiä. Ruotsissa on ehdotettu PRV:n jakamista kahdeksi virastoksi siten, että Suomen kaupparekisteriä vastaavasta osastosta (*bolagsavdelning*) tulisi itsenäinen virasto. Uuden viranomaisen toimivaltaan kuuluisi paitsi kaikki yhtiön rekisteröintiä koskevat asiat myös toiminimien tutkiminen. PRV puolestaan hoitaisi tulevaisuudessa kaikki teollisoikeuksien rekisteröintiin liittyvät asiat. Organisaatiomuutoksen on ehdotettu toteutuvan 1.7.2004.

Ruotsissa on vuonna 2001 annettu patenttiprosessia koskeva komiteamietintö (SOU 2001:33 *Betänkande från 1999 års patentprocessutredning*). Mietinnössä ehdotetaan melko kattavasti immateriaalioikeusasioiden käsittelyn keskittämistä patenttituomioistuimeen (*patentdomstol*), joka toimisi Tukholman käräjäoikeudessa. Tuomioistuin olisi toimivaltainen käsittelemään paitsi patenttia ja kasvinjalostajanoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat sekä työsuhdekeksintöjä ja maanpuolustuskeksintöjä koskevat riita-asiat myös valitukset PRV:n ja kasvinjalostajanlautakunnan ratkaisuksista edellä mainituissa asioissa sekä myös tavaramerkkilain ja mallioikeuslain mukaisissa asioissa.

Muutosta tuomioistuimen ratkaisuun voitaisiin hakea patenttiylioikeudelta (*patentöverdomstol*), jona toimisi Svean hovioikeus. Ylimpänä oikeusasteena olisi korkein oikeus. Mietinnössä ehdotetaan myös asioiden käsittelyyn omaa menettelysäännöstöä. Samassa yhteydessä ehdotetaan PBR lakkautettavaksi.

2. Norja

Teollisoikeudet myöntää teollisoikeushallitus (*Styret for det Industrielle Rettsvern*). Virasto toimii osastoina, joista ensimmäinen käsittelee hakemukset. Toinen osasto toimii valitusviranomaisena. Valitukset käsitellään laatunsa mukaan 1 – 5 jäsenen kokoonpanossa. Valitusosaston ratkaisuun voi hakea muutosta Oslon käräjäoikeudelta. Norjassa ei ole hallintotuomioistuimia.

Jos hakemuksen käsittelyssä sivullinen väittää, että hänellä on parempi oikeus hakemuksen kohteeseen, virasto voi osoittaa hänet nostamaan asiasta kanteen tuomioistuimessa uhall, että väite jätetään huomiotta.

Kasvinjalostajanoikeutta haetaan alan lautakunnalta, *Plantesortsnemnda*. Lautakunnan päätökseen saa hakea muutosta teollisoikeushallituksen valitusosastolta.

Mallien suojaamisesta annetun uuden lain mukaan mallioikeuden kumoamisvaatimus voidaan rekisteröinnin voimassa ollessa käsitellä myös rekisteriviranomaisessa. Myös asianomainen ministeriö voi tehdä aloitteen kumoamisesta.

Teollisoikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään pääosin keskitetysti Oslon käräjäoikeudessa. Teollisoikeuksien loukkaamista koskevia asioita ei kuitenkaan ole pidätetty sen yksinomaiseen toimivaltaan. Työsuhtekeksintöjä koskevia riitaisuuksia voidaan käsitellä myös alan sovittelulautakunnassa.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevaan lainsäädäntöön ei sisälly erityisiä oikeuspaikkasäännöksiä. Näissä asioissa noudatetaan siten yleisiä oikeuspaikkasäännöksiä.

3. Tanska

Teollisoikeudet myöntää erityinen virasto, *Patent- og Varemærkestyrelsen*. Muutosta viraston päätöksiin voidaan hakea valituslautakunnalta, *Ankenævnet for Industriel Ejendomsret*. Lautakunta toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa ja siihen kuuluu 18

asiantuntijajäsentä, joista kahdella puheenjohtaja mukaan lukien on oltava hovioikeustuomarin pätevyys. Lautakunnan toimikausi on viisi vuotta.

Jos hakemuksen käsittelyssä sivullinen väittää, että hänellä on parempi oikeus hakemuksen kohteeseen, virasto voi osoittaa hänet nostamaan asiasta kanteen tuomioistuimessa uhailla, että väite jätetään huomiotta. Patenttiasiaissa voidaan myönnetyn patentin voimassa ollessa tai sen lakattuakin tehdä virastolle hakemus patentin edellytysten tutkimiseksi uudelleen. Vastaavasti tavaramerkkiasiaissa voidaan hakea virastolta merkin rekisteröinnin poistamista.

Valituslautakunnan ratkaisuihin ei saa hakea muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Sen sijaan lautakunnan ratkaisua voidaan moittia tuomioistuimessa. Toimivaltainen on ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeus, kuten pääosin elinkeinoelämän muissakin riita-asioissa. Tanskassa ei ole erityisiä hallintotuomioistuimia. Mietinnössään (Reform af den civile retspleje I, Betænkning nr. 1401, s. 148) vuodelta 2001 *Retsplejerådet* on arvostellut järjestelyä, että viraston ratkaisua ei saa saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi ennen käsittelyä valituslautakunnassa.

Myös teollisoikeuksien loukkauksia koskevat riidat käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeudessa. Ulkomaisen hakijan ja oikeudenhaltijan kanteet käsitellään *Østre Landsret*issä, niin kuin näillä tahoilla olisi kotipaikka Kööpenhaminassa. Tavaramerkkiä ja mallia koskevat asiat käsitellään hovioikeustasoisessa erityistuomioistuimessa, *Sø- og Handelsretten*issä, elleivät asiaosaiset sovi muusta toimivaltaisesta tuomioistuimesta.

Kasvinjalostajanoikeutta haetaan alan lautakunnalta, *Plantenyhedsnævnet*. Hakemuksen käsittelyssä esitettävät väitteet lautakunta osoittaa käsiteltäviksi yleisissä tuomioistuimissa. Niiden ehtojen valvomiseksi, jotka jalostaja asettaa lajikkeiden käytölle, toimii valvontalautakunta, *Vilkårsnævnet for Plantenyheder*. Lautakunnat toimivat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevissa asioissa tuomioistuinten toimivallasta ei ole erityissäännöksiä. Asiat käsitellään siten yleisten oikeuspaikkasääntöjen mukaan.

4. Saksa

Oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva patenttivirus (Patentamt) myöntää hakemuksesta patentit, rekisteröi tavaramerkit ja hallinnoi myönnettyjä patenteja. Hakemuksia käsiteltäessä voidaan virastossa oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä soveltuvin osin noudattaen ottaa vastaan myös henkilötodistelua.

Patenttivirus voi itse oikaista ratkaisuaan, jos se katsoo ratkaisusta tehdyn valituksen aiheelliseksi eikä asiassa ole vastapuolella vaatimuksia. Tavaramerkkiasiaassa muutoksenhakemus voidaan rutiiniluonteisissa asioissa tehdä muistutuksena virastolle itselleen ja päätöstä sen johdosta oikaista.

Muissa tilanteissa muutoksenhakemukset patenttiviruson ratkaisuihin käsitellään liittovaltion patenttituomioistuimessa (*Bundespatentgericht*). Se on riippumaton tuomioistuin mutta toimii patenttiviruson yhteydessä. Tuomioistuimessa on jäseninä myös tekniikan alan asiantuntijoita. Tuomioistuimen kokoonpanossa lainoppineiden ja tekniikan alan jäsenten suhteellinen edustus vaihtelee käsiteltävän asian mukaan. Käsittelyssä voidaan pyytää patenttivirusolta vastine valituksen johdosta. Asia selvitetään virallistoimintoisesti, olematta sidottu siihen, mitä asianosaiset esittävät.

Patenttituomioistuimen ratkaisusta saa valittaa korkeimpaan oikeuteen, jos patenttituomioistuin on ratkaisussaan antanut tätä koskevan osoituksen. Osoitus voidaan antaa, jos asiassa on kysymys periaatteellisesti merkittävästä oikeuskysymyksestä tai oikeuskehitys tai lain yhdenmukainen soveltaminen edellyttää korkeimman oikeuden ratkaisua. Jos asian käsittelyssä patenttituomioistuimessa on sattunut menettelyvirhe, muutosta saadaan hakea ilman osoitusta. Samoin patentin mitättömyyttä koskevassa asiassa saa valittaa korkeimpaan oikeuteen rajoituksetta.

Teollisoikeuksia koskevat oikeusriidat käsitellään *Landgericht*-alioikeuksissa. Osavaltion hallitus voi päättää, että asiat keskitetään usean *Landgericht*in tuomiopiirin osalta yhteen niistä. Tavaramerkkiasioina voidaan käsitellä myös asiat, joissa samalla on kysymys sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Rikosasioiden oikeuspaikasta ei ole erityissäännöksiä.

Työsuhdekeksintöä koskeva asia, jossa on kysymys ainoastaan hyvityksestä, käsitellään kuitenkin työtuomioistuimessa tai julkisoikeudellisen palvelussuhteen tapauksessa hallintotuomioistuimessa.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevat asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa yleisten toimivaltasääntöjen mukaan. Ensimmäisessä asteessa toimivaltainen on siis asian merkityksen mukaan vaihdellen *Amts-* tai *Landgericht*. Osavaltion hallitus voi päättää, että asiat keskitetään usean tuomioistuimen tuomiopiirin osalta yhteen niistä.

5. Ranska

Teollisoikeudet myöntää erityinen virasto (*Institut national de la propriété industrielle*). Se käsittelee myös teollisoikeuksien kumoamisvaatimukset. Sen tehtävät vastaavat muutenkin patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviä Suomessa. Vastaavasti se on myös kaupparekisteriviranomainen. Virastossa asioidessaan asianosaisen on käytettävä erityistä, kelpoisuudeltaan Suomen patentti- ja tavaramerkkiasiamiestä vastaavaa asiamiestä (*conseil en propriété intellectuelle*) tai asianajajaa.

Kasvinjalostajanoikeuden saamista ja kumoamista koskevat asiat käsittelee kuitenkin maatalousministeriön hallinnonalaan kuuluva kasvinjalostuslautakunta (*Comité de la protection des obtentions végétales*).

Viraston ja kasvinjalostuslautakunnan päätöksiin haetaan muutosta hovioikeudelta. Asetuksella on säädetty tätä varten kymmenen hakijan kotipaikan mukaan alueellisesti toimivaltaista hovioikeutta. Ulkomaisen hakijan valitus käsitellään Pariisin hovioikeudessa.

Huomionarvoista on, että muutoksenhaku ohjautuu yleiseen tuomioistuimeen, vaikka Ranskassa on myös hallintotuomioistuinlinja.

Patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta, integroitua virtapiiriä ja kasvinjalostajanoikeutta koskevat riita- ja rikosasiat käsitellään kymmenessä asetuksen mukaan alueittain toimivaltaisessa käräjäoikeudessa. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä määrätä konsultin seuraamaan asian käsittelyä ja osallistumaan siihen esittäen kysymyksiä asianosaisille.

Työsuhdekeksintöä koskeva riita voidaan asianosaisen vaatimuksesta siirtää käsiteltäväksi työsuhdekeksintölautakunnassa. Jos osapuolet suostuvat sen sovintoehdotukseen, sovinto voidaan osapuolen pyynnöstä vahvistaa tuomioistuimessa.

Muita teollisoikeuksia samoin kuin tekijänoikeutta koskevia asioita käsittelemään ovat toimivaltaisia kaikki yleiset tuomioistuimet.

Asiat, joissa on samanaikaisesti kysymys teollisoikeudesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa käsitellään alioikeudessa.